C/2025/3947

18.7.2025

DECIZIA COMISIEI

din 16 iulie 2025

privind aprobarea orientărilor referitoare la închiderea programelor de dezvoltare rurală ale statelor membre adoptate pentru a beneficia de asistență din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) pentru perioada 2014-2022

(C/2025/3947)

COMISIA EUROPEANĂ,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene,

întrucât:

(1) Programele de dezvoltare rurală ale statelor membre aprobate pentru a beneficia de asistență din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) pentru perioada de programare 2014-2020 au fost adoptate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului ([1]) și prelungite până la 31 decembrie 2022 prin Regulamentul (UE) 2020/2220 al Parlamentului European și al Consiliului ([2]).

(2) Având în vedere importanța închiderii eficiente și la timp a acestor programe de dezvoltare rurală, în conformitate, în special, cu Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului ([3]), cu Regulamentul (UE) nr. 1305/2013, cu Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului ([4]), cu Regulamentul delegat (UE) nr. 907/2014 al Comisiei ([5]) și cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014 al Comisiei ([6]), este necesar să se furnizeze orientări adecvate cu privire la închiderea programelor respective.

(3) Închiderea programelor de dezvoltare rurală ale statelor membre pentru perioada 2014-2022 se va baza pe experiența legată de închiderea programelor de dezvoltare rurală aferente perioadei 2007-2013 și ar trebui să propună proceduri simplificate menite să valorifice bunele practici identificate în procesul de închidere a perioadei anterioare.

([1]) Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului (JO L 347 20.12.2013, p. 487, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).

([2]) Regulamentul (UE) 2020/2220 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 decembrie 2020 de stabilire a anumitor dispoziții tranzitorii privind sprijinul acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și din Fondul european de garantare agricolă (FEGA) în anii 2021 și 2022 și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1305/2013, (UE) nr. 1306/2013 și (UE) nr. 1307/2013 în ceea ce privește resursele și aplicarea regulamentelor respective în anii 2021 și 2022 și a Regulamentului (UE) nr. 1308/2013 în ceea ce privește resursele și repartizarea unui astfel de sprijin pentru anii 2021 și 2022 (JO L 437, 28.12.2020, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2220/oj).

([3]) Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului (JO L 347, 20.12.2013, p. 320, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1303/oj).

([4]) Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr. 2799/98, (CE) nr. 814/2000, (CE) nr. 1290/2005 și (CE) nr. 485/2008 ale Consiliului (JO L 347, 20.12.2013, p. 549, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1306/oj).

([5]) Regulamentul delegat (UE) nr. 907/2014 al Comisiei din 11 martie 2014 de completare a Regulamentului (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește agențiile de plăți și alte organisme, gestiunea financiară, verificarea și închiderea conturilor, garanțiile și utilizarea monedei euro (JO L 255, 28.8.2014, p. 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/907/oj).

([6]) Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014 al Comisiei din 6 august 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește agențiile de plăți și alte organisme, gestiunea financiară, verificarea conturilor, normele referitoare la controale, valorile mobiliare și transparența (JO L 255, 28.8.2014, p. 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/908/oj).

(4) Scopul orientărilor este să faciliteze procesul de închidere prin furnizarea cadrului metodologic în care ar trebui să aibă loc exercițiul de închidere pentru lichidarea financiară a angajamentelor bugetare restante ale Uniunii prin plata soldului final, recuperarea sumelor plătite în mod necuvenit și/sau dezangajarea eventualelor angajamente neutilizate.

(5) Prin urmare, se impune aprobarea orientărilor,

DECIDE:

Articol unic

Se aprobă orientările Comisiei referitoare la închiderea programelor de dezvoltare rurală ale statelor membre adoptate pentru a beneficia de asistență din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) pentru perioada 2014-2022, astfel cum figurează în anexă.

Adoptată la Bruxelles, 16 iulie 2025.

Pentru Comisie
Christophe HANSEN
Membru al Comisiei

ANEXĂ

ORIENTĂRI REFERITOARE LA ÎNCHIDEREA PROGRAMELOR DE DEZVOLTARE RURALĂ PENTRU PERIOADA 2014-2022

1. PRINCIPIILE GENERALE ALE ÎNCHIDERII

Programele de dezvoltare rurală ale statelor membre finanțate din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) pentru perioada de programare 2014-2020 au fost adoptate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului ([1]). Perioada prevăzută la articolul 26 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 a fost prelungită până la 31 decembrie 2022 prin Regulamentul (UE) 2020/2220 al Parlamentului European și al Consiliului ([2]). Prin urmare, prezentele orientări se aplică pentru perioada de programare 2014-2022.

Prezentele orientări se aplică închiderii programelor de dezvoltare rurală, în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 ([3]), cu Regulamentul (UE) nr. 1305/2013, cu Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 ([4]), cu Regulamentul delegat (UE) nr. 907/2014 al Comisiei ([5]), cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014 al Comisiei ([6]), cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 808/2014 al Comisiei ([7]) și cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 809/2014 al Comisiei ([8]).

Închiderea programelor se referă la lichidarea financiară (în EUR) a angajamentelor bugetare restante ale Uniunii prin plata eventualelor solduri finale (în EUR) către statul membru pentru fiecare program de dezvoltare rurală (PDR) sau printr-o recuperare (în EUR) a sumelor plătite în mod necuvenit de Comisie unui stat membru și printr-o dezangajare (în EUR) a eventualelor solduri finale.

Toate drepturile și obligațiile Comisiei și ale statelor membre în ceea ce privește sprijinul financiar rămân valabile până la închiderea programelor de dezvoltare rurală. Închiderea PDR nu afectează dreptul Comisiei de a adopta corecții financiare suplimentare sau de a recupera sume plătite în mod necuvenit.

([1]) Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului (JO L 347, 20.12.2013, p. 487, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).

([2]) Regulamentul (UE) 2020/2220 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a anumitor dispoziții tranzitorii privind sprijinul acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și din Fondul european de garantare agricolă (FEGA) în anii 2021 și 2022 și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1305/2013, (UE) nr. 1306/2013 și (UE) nr. 1307/2013 în ceea ce privește resursele și aplicarea regulamentelor respective în anii 2021 și 2022 și a Regulamentului (UE) nr. 1308/2013 în ceea ce privește resursele și repartizarea unui astfel de sprijin pentru anii 2021 și 2022 (JO L 437, 28.12.2020, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2220/oj).

([3]) Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului (JO L 347, 20.12.2013, p. 320, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1303/oj).

([4]) Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr. 2799/98, (CE) nr. 814/2000, (CE) nr. 1290/2005 și (CE) nr. 485/2008 ale Consiliului (JO L 347, 20.12.2013, p. 549, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1306/oj).

([5]) Regulamentul delegat (UE) nr. 907/2014 al Comisiei din 11 martie 2014 de completare a Regulamentului (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește agențiile de plăți și alte organisme, gestiunea financiară, verificarea și închiderea conturilor, garanțiile și utilizarea monedei euro (JO L 255, 28.8.2014, p. 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/907/oj).

([6]) Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014 al Comisiei din 6 august 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește agențiile de plăți și alte organisme, gestiunea financiară, verificarea conturilor, normele referitoare la controale, valorile mobiliare și transparența (JO L 255, 28.8.2014, p. 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/908/oj).

([7]) Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 808/2014 al Comisiei din 17 iulie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) (JO L 227, 31.7.2014, p. 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/808/oj).

([8]) Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 809/2014 al Comisiei din 17 iulie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește sistemul integrat de administrare și control, măsurile de dezvoltare rurală și ecocondiționalitatea (JO L 227, 31.7.2014, p. 69, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/809/oj).

Astfel cum s-a explicat mai sus, Regulamentul (UE) 2020/2220 (denumit în continuare „regulamentul de tranziție"), adoptat în 2020, a prelungit perioada prevăzută la articolul 26 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 până la 31 decembrie 2022 [a se vedea articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2020/2220].

Regulamentul de tranziție a introdus totodată posibilitatea de a finanța programele de dezvoltare rurală cu fonduri suplimentare din Instrumentul de redresare al Uniunii Europene (EURI) ([9]) pentru anii 2021 și 2022, în vederea gestionării impactului crizei provocate de pandemia de COVID-19 și a consecințelor sale asupra sectorului agricol și a zonelor rurale ale Uniunii. Cu toate acestea, fondurile EURI suplimentare sunt supuse anumitor condiții și, prin urmare, a trebuit ca ele să fie programate și monitorizate separat de sprijinul din FEADR pentru dezvoltare rurală. În ciuda acestei separări, se aplică normele prevăzute în Regulamentul (UE) nr. 1305/2013, inclusiv cele privind modificarea programelor de dezvoltare rurală, în Regulamentul (UE) nr. 1306/2013, inclusiv normele privind dezangajarea automată, și în Regulamentul (UE) nr. 1307/2013, cu excepția cazului în care regulamentul de tranziție prevede dispoziții diferite. Partea EURI din programele de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2022 va fi închisă în același timp cu partea FEADR. Toate normele aplicabile fondurilor FEADR se aplică și fondurilor EURI, cu excepția cazului în care se prevede altfel.

Ca urmare a regulamentului de tranziție, programele de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2022 au fost prelungite cu încă doi ani ([10]) (cu excepția Regatului Unit) cu finanțare suplimentară din FEADR și EURI și punere în aplicare extinsă până la sfârșitul anului 2025 (finalul perioadei de eligibilitate pentru programele de dezvoltare rurală) ([11]).

2. PREGĂTIRE ÎN VEDEREA ÎNCHIDERII

2.1. Orientări și asistență

Comisia va coopera îndeaproape cu statele membre pentru a oferi orientările și asistența necesare în perioada premergătoare închiderii.

2.2. Termenele pentru ultima solicitare de modificare a programelor

Procedurile și termenele pentru modificarea programelor de dezvoltare rurală sunt precizate la articolul 4 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 808/2014 al Comisiei.

2.2.1 *Articolul 4 alineatul (2) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 808/2014:*

— Modificările de program de tipul menționat la articolul 11 litera (a) punctul (i) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 pot fi propuse de cel mult patru ori pe parcursul perioadei de programare.

— Se poate prezenta o singură propunere de modificare pentru toate celelalte tipuri de modificări combinate per an calendaristic și per program, cu excepția anului 2025. 2025 este singurul an în care pot fi depuse mai multe propuneri de modificare, cu condiția ca modificările combinate să vizeze exclusiv adaptarea planului de finanțare, inclusiv eventualele modificări rezultate ale planului indicatorilor. De asemenea, în cursul perioadei de programare pot fi depuse patru propuneri de modificare suplimentare per program, pentru toate celelalte tipuri de modificări combinate. Statele membre pot utiliza aceste propuneri de modificare suplimentare în 2025, dacă nu au fost utilizate anterior.

2.2.2 *Articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 808/2014:*

— Până la 30 septembrie 2022, statele membre trebuie să prezinte Comisiei ultima modificare de program de tipul menționat la articolul 11 litera (a) punctul (iii) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013.

— Alte tipuri de modificări de program trebuie prezentate Comisiei până la 30 septembrie 2025.

([9]) Regulamentul (UE) 2020/2094 al Consiliului din 14 decembrie 2020 de instituire a unui Instrument de redresare al Uniunii Europene pentru a sprijini redresarea în urma crizei provocate de COVID-19 (JO L 433I, 22.12.2020, p. 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2094/oj).

([10]) Articolul 1 din Regulamentul (UE) 2020/2220.

([11]) Articolul 2 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2020/2220 a prelungit termenul de eligibilitate a cheltuielilor FEADR, astfel cum se prevede la articolul 65 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013.

2.3. **Depunerea declarațiilor trimestriale de cheltuieli înainte de închidere**

Statele membre trebuie să depună în continuare declarații trimestriale de cheltuieli pentru cheltuielile efectuate de agenția de plăți până la data finală de eligibilitate a cheltuielilor, în conformitate cu calendarul stabilit la articolul 22 alineatul (2) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014. Prin urmare, ultima declarație trimestrială de cheltuieli care trebuie să fie primită de Comisie este cea pentru al patrulea trimestru al anului 2025, pentru care trebuie depusă o declarație de cheltuieli până la 31 ianuarie 2026.

Totalul prefinanțării și al plăților intermediare efectuate de Comisie pentru programul respectiv nu trebuie să depășească 95 % din totalul contribuției FEADR și EURI prevăzute în programul respectiv ([12]). Cu alte cuvinte, Comisia va trebui să înceteze rambursarea declarațiilor trimestriale de cheltuieli atunci când suma cumulată plătită pentru un PDR va atinge 95 % din contribuția totală FEADR și EURI combinată (stabilită în cea mai recentă versiune a deciziei de aprobare a programului respectiv).

După ce PDR atinge nivelul de 95 % din contribuția totală FEADR și EURI combinată, Comisia va proceda la validarea prefinanțării cu fiecare declarație de cheltuieli ulterioară. Soldul final pentru programul respectiv va fi plătit sau recuperat la închiderea programului.

3. **ELIGIBILITATEA CHELTUIELILOR**

3.1. **Data finală de eligibilitate a cheltuielilor și normele generale aplicabile**

În conformitate cu articolul 65 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 ([13]), data finală pentru eligibilitatea cheltuielilor este 31 decembrie 2025, ceea ce înseamnă că cheltuielile trebuie să fie efectuate de beneficiar și plătite înainte de 31 decembrie 2025. În plus, cheltuielile vor fi eligibile pentru o contribuție din FEADR (și EURI) numai dacă agenția de plăți plătește efectiv ajutorul relevant înainte de 31 decembrie 2025.

Plata avansurilor pentru măsurile care nu intră sub incidența sistemului integrat de administrare și control (neincluse în IACS) ([14]) este permisă în temeiul articolului 42 și al articolului 45 din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013. În conformitate cu articolul 63 din acest regulament, avansurile trebuie garantate printr-o garanție bancară sau o garanție echivalentă furnizată de o autoritate publică. Garanția poate fi eliberată atunci când agenția de plăți competentă constată că valoarea cheltuielilor reale care corespund contribuției publice legate de operațiunea în cauză depășește valoarea avansului.

Întrucât 2025 este ultimul an de punere în aplicare a PDR, statele membre trebuie să valideze avansurile plătite beneficiarilor și aferente proiectelor finalizate în perioada de programare 2014-2022.

În contextul reportării, astfel cum se specifică la punctul 3.8 de mai jos, avansurile nevalidate de un stat membru până la sfârșitul anului 2025 trebuie să fie legate de proiecte în curs pentru care finanțarea va fi asigurată prin planul strategic din cadrul politicii agricole comune (PAC) 2023-2027 în temeiul articolului 155 alineatul (4) din Regulamentul (UE) 2021/2115 ([15]).

Orice avansuri nevalidate/neutilizate pentru FEADR 2014-2022 sau pentru EURI care nu sunt legate de reportări în cadrul planului strategic PAC înainte de 31 decembrie 2025 trebuie recuperate de la beneficiar pentru a se asigura protecția intereselor financiare ale Uniunii. În cazul în care statul membru nu inițiază proceduri de recuperare pentru aceste sume înainte de termenul de depunere a contului final sau nu declară o autocorecție în conturile finale pentru această sumă, Comisia o va deduce din soldul final în cadrul procedurii de verificare financiară a conturilor înainte de închidere.

([12]) Articolul 34 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.

([13]) Termenul prevăzut la articolul 65 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 a fost prelungit cu doi ani prin articolul 2 din Regulamentul (UE) 2020/2220.

([14]) Articolul 67 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 enumeră măsurile de dezvoltare rurală care fac obiectul sistemului IACS. Măsurile neincluse în IACS sunt măsuri care nu sunt enumerate la acest articol.

([15]) Regulamentul (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 de stabilire a normelor privind sprijinul pentru planurile strategice care urmează a fi elaborate de statele membre în cadrul politicii agricole comune (planurile strategice PAC) și finanțate de Fondul european de garantare agricolă (FEGA) și de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 1305/2013 și (UE) nr. 1307/2013 (JO L 435, 6.12.2021, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj).

Organismul de certificare din statul membru respectiv va trebui să confirme în raportul privind conturile finale care trebuie prezentat până la 30 iunie 2026 că avansurile plătite beneficiarilor în perioada de programare 2014-2022 sunt validate și că numai avansurile legate de proiecte cu plăți finale în cadrul planului strategic PAC pentru perioada 2023-2027 rămân nevalidate sau că statul membru respectiv a inițiat procedurile de recuperare necesare.

3.2. **Finanțarea națională suplimentară**

Data de eligibilitate de 31 decembrie 2025 nu se aplică finanțării naționale suplimentare. Prin urmare, după 31 decembrie 2025 se pot efectua plăți din resurse naționale suplimentare către beneficiarii programului de dezvoltare rurală.

Statele membre pot sprijini fermierii cu finanțare națională suplimentară în afara programului de dezvoltare rurală, în conformitate cu normele privind ajutoarele de stat. Pentru finanțarea națională suplimentară inclusă în planurile de dezvoltare rurală în temeiul articolului 82 din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013, plățile efectuate după închiderea programului trebuie să facă obiectul unei evaluări separate a ajutoarelor de stat. Este responsabilitatea statului membru să obțină din timp această autorizație pentru a se asigura că plățile către beneficiari sunt conforme cu normele privind ajutoarele de stat.

În plus, statele membre au responsabilitatea de a se asigura că beneficiarii își îndeplinesc angajamentele pe parcursul perioadei specificate, chiar dacă o parte din angajament se extinde după închiderea programului de dezvoltare rurală. Astfel, statele membre au obligația de a efectua controalele necesare în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 până la sfârșitul perioadei de angajament. În cazul în care angajamentele nu sunt respectate sau nu sunt respectate integral până la sfârșitul perioadei de angajament, statele membre trebuie să recupereze sumele corespunzătoare și să le ramburseze la bugetul Uniunii [a se vedea normele tranzitorii de la articolul 104 alineatul (1) litera (a) punctul (iv) din Regulamentul (UE) 2021/2116 ([16]) și de la articolul 14 litera (b) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2022/1173 al Comisiei].

3.3. **Planul financiar – plafonarea cheltuielilor pentru fiecare măsură**

Comisia este obligată să plafoneze orice cheltuieli declarate care depășesc sumele programate în planul financiar în vigoare pentru fiecare măsură, în conformitate cu articolul 36 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.

În cazul în care cheltuielile sunt plafonate pentru o măsură, iar statul membru efectuează modificări justificate corespunzător în programul său de dezvoltare rurală în termenele specificate la articolul 4 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 808/2014, cheltuielile excluse pot fi plătite ulterior, după acceptarea modificării PDR de către Comisie [conform articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014].

3.4. **Dispoziții speciale privind cheltuielile pentru operațiunile menționate la articolul 59 alineatul (4) literele (e), (f) și (g) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013**

Următoarea secțiune explică dispozițiile specifice pentru cheltuielile aferente operațiunilor menționate la articolul 59 alineatul (4) literele (e), (f) și (g) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013, care prevăd derogări de la ratele contribuției FEADR prevăzute la articolul 59 alineatul (3). Aceste derogări se aplică pentru cazurile specifice unde sunt permise rate de cofinanțare mai ridicate în anumite condiții, care impun verificări și posibile ajustări la închidere pentru a asigura respectarea normelor.

Articolul 59 alineatul (4) litera (e) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 prevede că rata de cofinanțare maximă este de 100 % pentru operațiuni finanțate din fonduri transferate în FEADR prin aplicarea articolului 136a alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 73/2009, precum și a articolului 7 alineatul (2) și a articolului 14 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1307/2013. Prin urmare, respectarea acestei dispoziții va fi verificată la închidere. În cazul în care cheltuielile cumulate declarate de statul membru depășesc sumele alocate sub formă de transferuri din alte fonduri în FEADR, se va aplica o corecție a plăților (plafonare).

Articolul 59 alineatul (4) litera (f) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 prevede că rata de cofinanțare este de 100 % pentru un cuantum de 100 de milioane EUR (la prețurile din 2011) alocat Irlandei, pentru un cuantum de 500 de milioane EUR (la prețurile din 2011) alocat Portugaliei și pentru un cuantum de 7 milioane EUR (la prețurile din 2011) alocat Ciprului.

([16]) Regulamentul (UE) 2021/2116 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 decembrie 2021 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1306/2013 (JO L 435, 6.12.2021, p. 187, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj).

La închidere, va fi verificată conformitatea cu articolul 59 alineatul (4) litera (f) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013. În cazul în care cheltuielile totale cumulate declarate de statul membru în cauză pentru toate liniile bugetare relevante depășesc cuantumurile suplimentare alocate în conformitate cu articolul 59 alineatul (4) litera (f) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013, trebuie aplicată o corecție a plăților (plafonare).

Articolul 59 alineatul (4) litera (g) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 a permis statelor membre (Grecia și România) care au primit asistență financiară începând cu 1 ianuarie 2014 în conformitate cu articolul 136 și 143 din TFUE să majoreze rata contribuției FEADR cu maximum 10 puncte procentuale, până la un total de 95 %, pentru cheltuielile efectuate în primii doi ani de punere în aplicare a unui program de dezvoltare rurală (și anume, până în al doilea trimestru al anului 2017 pentru România și până în al patrulea trimestru al anului 2017 pentru Grecia). Cu toate acestea, articolul 59 alineatul (4) litera (g) prevede, de asemenea, că rata contribuției FEADR care ar fi aplicabilă fără această derogare trebuie să fie respectată pentru cheltuielile publice totale efectuate în cursul perioadei de programare.

La închidere, Comisia va verifica dacă derogarea temporară prevăzută la articolul 59 alineatul (4) litera (g) a fost aplicată corect de statele membre relevante. Mai precis, Comisia va verifica dacă, după o perioadă de 2 ani, rata contribuției utilizate nu depășește ratele maxime aplicabile prevăzute la articolul 59 alineatul (3) pentru întreaga perioadă de programare. Este verificată conformitatea cu articolul 59 alineatul (4) litera (g) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 și trebuie să se efectueze corecții în caz de neconformitate.

3.5. **Norme specifice de eligibilitate aplicabile acțiunilor aferente instrumentelor financiare în temeiul articolului 42 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013**

În perioada de programare 2014-2022, autoritățile de management al FEADR au instituit numai fonduri de împrumut și de garantare. Prin urmare, prezentele orientări nu intră în detalii cu privire la instrumentele financiare (IF) de capital propriu și de cvasicapital propriu.

Eligibilitatea cheltuielilor instrumentelor financiare la închidere este definită la articolul 42 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 [și în dispoziția relevantă din Regulamentul delegat (UE) nr. 480/2014 al Comisiei ([17]), astfel cum se explică la punctele următoare]. În conformitate cu articolul 42 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013, la închiderea unui program, cheltuielile eligibile ale instrumentului financiar vor fi reprezentate de suma totală a contribuțiilor din program plătită efectiv sau, în cazul garanțiilor, angajată de instrumentul financiar în perioada de eligibilitate, corespunzând următoarelor:

(a) plăți către destinatarii finali și, în cazurile menționate la articolul 37 alineatul (7) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013, plăți în beneficiul destinatarilor finali;

(b) resurse angajate pentru contracte de garantare, indiferent dacă sunt datorate sau deja scadente, în vederea onorării posibilelor solicitări ale garanției pentru acoperirea pierderilor, calculate pe baza unei evaluări prudente ex ante, acoperind un număr mare de noi împrumuturi subiacente sau alte instrumente de risc pentru noi investiții în destinatarii finali;

(c) subvenții ale dobânzii sau contribuții la comisioanele de garantare capitalizate, datorate pentru o perioadă de cel mult 10 ani după perioada de eligibilitate, utilizate în combinație cu instrumente financiare, plătite într-un cont de garanție creat special în acest scop, pentru rambursarea efectivă după perioada de eligibilitate, dar în ceea ce privește împrumuturi sau instrumente purtătoare de risc rambursate pentru investiții în destinatari finali în perioada de eligibilitate;

(d) rambursarea costurilor de gestionare suportate sau a plății onorariilor de gestionare aferente instrumentului financiar.

Numai cheltuielile efectuate în conformitate cu articolul 42 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 pot fi considerate eligibile. Nu este necesar ca investițiile efectuate de destinatarii finali să fie finalizate.

Resursele programului angajate pentru IF în acordul de finanțare și/sau plătite către IF, dar care nu au fost distribuite destinatarilor finali sau rezervate pentru contracte de garantare aferente împrumuturilor subiacente plătite etc., nu constituie cheltuieli eligibile.

([17]) Regulamentul delegat (UE) nr. 480/2014 al Comisiei din 3 martie 2014 de completare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (JO L 138, 13.5.2014, p. 5, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/480/2019-05-30).

Perioada de eligibilitate și prezentarea ulterioară a conturilor finale fac obiectul dispozițiilor tranzitorii prevăzute la articolul 1 și la articolul 2 alineatul (1) din regulamentul de tranziție.

Pentru împrumuturi, cheltuielile eligibile corespund resurselor programului plătite efectiv destinatarilor finali, astfel cum se prevede la articolul 42 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013. Resursele programului angajate în contractele cu destinatarii finali și neplătite nu sunt eligibile. Subvențiile dobânzii, contribuțiile la comisioanele de garantare și sprijinul tehnic plătite în beneficiul destinatarilor finali în cursul perioadei de eligibilitate reprezintă, de asemenea, cheltuieli eligibile.

În ceea ce privește garanțiile, resursele programului angajate pentru contractele de garantare sunt eligibile numai dacă împrumuturile subiacente sau alte instrumente purtătoare de risc au fost plătite destinatarilor finali. În cazul în care intermediarul financiar sau entitatea care beneficiază de garanții nu a plătit destinatarilor finali cuantumul planificat al împrumuturilor noi sau al altor instrumente de partajare a riscurilor, cheltuielile eligibile vor fi reduse proporțional [conform dispozițiilor de la articolul 8 litera (d) din Regulamentul delegat (UE) nr. 480/2014].

Eligibilitatea cheltuielilor definite la articolul 42 alineatul (1) litera (c) se referă la cazul combinării granturilor și a instrumentelor financiare în cadrul unei singure operațiuni, astfel cum este definită la articolul 37 alineatul (7) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013. Calculele trebuie să țină seama, de asemenea, de acordurile de finanțare relevante, astfel cum se prevede la articolul 11 din Regulamentul delegat (UE) nr. 480/2014 al Comisiei.

Cuantumul care trebuie plătit într-un cont de garanție conține:

(a) obligațiile de plată actualizate în cazul unei subvenții a dobânzii sau al contribuțiilor la comisioanele de garantare capitalizate pentru o perioadă care nu depășește 10 ani după perioada de eligibilitate și/sau

(b) costurile și comisioanele de gestionare actualizate care trebuie plătite după perioada de eligibilitate pentru o perioadă de șase ani în cazul microcreditelor.

Abordarea pentru stabilirea cuantumului care trebuie plătit într-un cont de garanție poate fi diferită, atât timp cât există argumente clare pentru alegerea metodologiei. Statele membre pot fie (i) să urmeze abordarea financiară a proiectelor și să utilizeze rata de 4 % sugerată în cazul operațiunilor care generează venituri nete [articolul 19 din Regulamentul delegat (UE) nr. 480/2014 al Comisiei], fie (ii) să aplice ratele de bază stabilite de Comisie ([18]).

Articolul 42 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 prevede o excepție privind microcreditele. Costurile sau comisioanele de gestionare capitalizate care trebuie plătite pentru o perioadă de maximum șase ani de la expirarea perioadei de eligibilitate, în ceea ce privește investițiile în destinatarii finali efectuate în respectiva perioadă de eligibilitate și care nu pot fi acoperite de articolul 44 sau de articolul 45, pot fi considerate cheltuieli eligibile atunci când sunt plătite într-un cont de garanție creat special în acest scop. În plus, în conformitate cu articolul 14 alineatele (1), (2) și (4) din Regulamentul delegat (UE) nr. 480/2014, costurile și comisioanele de gestionare capitalizate care trebuie rambursate drept cheltuieli eligibile în conformitate cu articolul 42 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 trebuie calculate la sfârșitul perioadei de eligibilitate ca totalul costurilor și comisioanelor de gestionare actualizate care trebuie plătite după expirarea perioadei de eligibilitate pentru perioada prevăzută la articolul 42 alineatul (2) din regulamentul respectiv și în conformitate cu acordurile de finanțare relevante. Costurile și comisioanele de gestionare capitalizate care trebuie plătite după expirarea perioadei de eligibilitate pentru un instrument financiar ce furnizează microcredite nu trebuie să depășească 1 % pe an din contribuțiile programului plătite destinatarilor finali sub formă de împrumuturi în temeiul articolului 42 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 care nu au fost încă restituite instrumentului financiar, calculate pro rata temporis de la sfârșitul perioadei de eligibilitate până la rambursarea investiției, până la încheierea procedurii de recuperare în caz de nerambursare sau până la sfârșitul perioadei menționate la articolul 42 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013, luându-se în considerare data care intervine prima. Toate resursele rămase în contul de garanție după perioada menționată la articolul 42 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 sau ca rezultat al unei lichidări neașteptate a instrumentului financiar înainte de încheierea perioadei respective trebuie folosite în conformitate cu articolul 45 din regulamentul menționat.

Resursele restituite sau garanțiile eliberate care sunt reinvestite nu pot fi declarate cheltuieli eligibile, adică fonduri care se încadrează într-un al doilea ciclu și în următoarele cicluri de investiții.

([18]) Metodologia este prezentată în Comunicarea Comisiei privind revizuirea metodei de stabilire a ratelor de referință și de scont (2008/C 14/02)(JO C 14, 19.1.2008, p. 6). Ratele de bază sunt publicate la adresa următoare: https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2023-12/reference_rates_base_rates2024_1_croatia_eurozone.pdf.

În plus, resursele din gestiunea trezoreriei investite în temeiul articolului 43 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 sunt, de asemenea, considerate cheltuieli neeligibile la închidere. Dobânda câștigată din plățile din PDR către instrumentul financiar, care pot fi atribuite contribuției fondurilor structurale și de investiții europene (fondurile ESI), se referă la gestiunea trezoreriei resurselor PDR plătite instrumentului financiar. La închiderea PDR, oricare dintre aceste sume care nu au fost utilizate în conformitate cu articolul 43 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 ar trebui deduse din cheltuielile eligibile.

În cazul în care există dobândă negativă netă, aceasta poate fi acoperită din resursele returnate în conformitate cu articolul 44 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013.

În toate cazurile, autoritatea de management trebuie să țină evidențe.

Plata soldului final este reglementată de articolul 41 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013.

În ceea ce privește reutilizarea resurselor după încheierea perioadei de eligibilitate, se aplică articolul 45 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013.

În perioada rămasă până la închidere, statele membre și autoritățile de gestionare pot retrage contribuțiile din programe către instrumentele financiare menționate la articolul 38 alineatul (1) literele (a) și (c) și din instrumentele financiare menționate la articolul 38 alineatul (1) litera (b) implementate în conformitate cu articolul 38 alineatul (4) literele (a), (b) și (c) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 doar în cazul în care contribuțiile nu au fost deja incluse într-o cerere de plată astfel cum se menționează la articolul 41 din regulamentul respectiv.

3.6. **Reportarea intervențiilor din cadrul sistemului integrat de administrare și control (IACS) din PDR 2014-2022 către planurile strategice PAC pentru perioada 2023-2027**

În temeiul articolului 155 alineatul (3) din Regulamentul (UE) 2021/2115, angajamentele asumate în cadrul măsurilor multianuale prevăzute la articolele 22, 28, 29, 33 și 34 din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 (care corespund măsurilor 8.1, 10, 11, 14 și 15 din programele de dezvoltare rurală) pot fi reportate pentru intervenții în temeiul articolului 70 din Regulamentul (UE) 2021/2116 din planul strategic PAC (FEADR). În plus, articolul 155 alineatul (5) din Regulamentul (UE) 2021/2115 permite ca angajamentele asumate în temeiul articolelor 28 și 29 din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 (măsurile 10 și 11 din programele de dezvoltare rurală) să primească sprijin din partea FEGA (eco-scheme) în planul strategic PAC, cu condiția ca aceste angajamente să îndeplinească anumite condiții, cum ar fi eligibilitatea pentru „eco-scheme de tip b” în temeiul articolului 31 alineatul (7) primul paragraf litera (b).

Noile cerințe în materie de condiționalitate se aplică cheltuielilor reportate din angajamentele în curs din cadrul PDR către planul PAC, care vor fi finanțate din bugetul planului PAC (2023-2027). Articolul 48 din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 permite fermierilor să se retragă din aceste angajamente în cazul în care nu sunt de acord cu noile condiții, cum ar fi cele legate de condiționalitate.

3.6.1. *Plăți de la o perioadă de programare la alta*

Plata avansurilor în cadrul PDR concomitent cu decontarea plăților finale în cadrul planurilor PAC ar trebui să aibă loc numai în cazuri excepționale și într-o măsură limitată, conform dispozițiilor de la articolul 155 din Regulamentul (UE) 2021/2115.

Întrucât articolul 155 prevede eligibilitatea anumitor cheltuieli efectuate în perioadele de programare anterioare, cu condiția ca aceste cheltuieli să fie incluse în planurile PAC și să respecte normele noului cadru legislativ, normele referitoare la obligațiile care le revin beneficiarilor, precum și normele privind verificările și controalele s-ar putea modifica în mod semnificativ în cazul măsurilor din cadrul sistemului integrat de administrare și control (IACS). Prin urmare, combinarea plăților pentru un angajament individual din două perioade de programare, reglementate de cadre juridice distincte, creează o complexitate administrativă semnificativă atât pentru autoritățile de management, cât și pentru beneficiari și ar trebui evitată pe cât posibil.

Pentru a acoperi eventualele deficite de finanțare și pentru a evita complexitatea aplicării unor seturi diferite de norme în cazul cheltuielilor suportate în cele două perioade de programare, statele membre pot explora alte posibilități, cum ar fi realocarea pachetului financiar al PDR sau utilizarea finanțării naționale suplimentare („finanțare de tip „top-up””) pentru a se asigura că plățile finale pot fi procesate în cadrul PDR.

De asemenea, statele membre ar trebui să țină seama de faptul că costurile suportate de beneficiari sunt eligibile în cadrul planurilor PAC numai dacă au fost angajate începând cu 1 ianuarie 2023 [articolul 86 alineatul (4) din Regulamentul (UE) 2021/2115].

3.6.2. *Condiționalitate și controale în materie de ecocondiționalitate*

Ca urmare a simplificării recente a articolului 83 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/2116 [modificat prin Regulamentul (UE) 2024/1468 ([19])], fermierii care dețin o exploatație cu o dimensiune maximă care nu depășește 10 ha sunt exceptați de la controalele privind condiționalitatea. În consecință, acești fermieri nu fac obiectul sistemului de controale privind condiționalitatea și, din acest motiv, nu sunt scutiți de controalele în materie de ecocondiționalitate în conformitate cu articolul 104 alineatul (1) al doilea paragraf litera (a) punctul (iv) din Regulamentul (UE) 2021/2116. Cu alte cuvinte, fermierii care dețin exploatații cu o dimensiune maximă care nu depășește 10 ha fac obiectul controalelor în materie de ecocondiționalitate atunci când primesc sprijinul relevant din planurile de dezvoltare rurală.

Înainte de modificarea recentă a articolului 104 alineatul (1) al doilea paragraf litera (a) punctul (iv) din Regulamentul (UE) 2021/2116, articolul 12 din Regulamentul delegat (UE) 2022/1172 prevedea norme tranzitorii de reducere a costurilor și a sarcinilor administrative excesive legate de controale pentru anumiți beneficiari supuși concomitent și ecocondiționalității și condiționalității. Pentru beneficiarii care primesc plăți pe suprafață, norma de la articolul 12 din Regulamentul delegat (UE) 2022/1172 a limitat controalele doar la cerințele de condiționalitate. Obligația în materie de ecocondiționalitate corespunzătoare trebuia verificată numai în cazul în care se constata o nerespectare a cerințelor de condiționalitate. Cu toate acestea, în urma modificării articolului 104 alineatul (1) al doilea paragraf litera (a) punctul (iv) din Regulamentul (UE) 2021/2116, aceste obligații în materie de ecocondiționalitate corespunzătoare nu trebuie verificate în cazurile de nerespectare a cerințelor de condiționalitate, [întrucât articolele 96 și 97 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 au fost abrogate].

3.7. **Reportarea din PDR 2014-2022 către planurile strategice PAC pentru perioada 2023-2027 a intervențiilor neincluse în IACS**

În temeiul articolului 155 alineatul (4) din Regulamentul (UE) 2021/2115, cheltuielile legate de angajamentele juridice față de beneficiari suportate în temeiul măsurilor menționate la articolul respectiv ([20]) pot fi eligibile pentru o contribuție FEADR în cadrul planurilor strategice PAC în următoarele condiții:

— cheltuielile au fost a) suportate după 31 decembrie 2025 (cheltuielile suportate sunt înțelese ca fiind cheltuielile suportate de agenția de plăți) și b) sunt prevăzute în planul strategic PAC în conformitate cu normele din Regulamentul (UE) 2021/2115, cu excepția articolului 73 alineatul (3) primul paragraf litera (f) și (c), sunt conforme cu Regulamentul (UE) 2021/2116;

— se aplică rata contribuției FEADR pentru intervenție stabilită în planul strategic PAC în conformitate cu Regulamentul (UE) 2021/2115 pentru a acoperi măsurile respective.

În acest context, angajamentele juridice sunt înțelese ca angajamente față de beneficiari care sunt decizii de grant sau alte acte administrative ale autorității naționale și care dau naștere unor așteptări legitime pentru beneficiar.

Statele membre pot include cheltuielile reportate în planurile lor strategice PAC ([21]), prin planificarea unei intervenții separate sau prin includerea lor într-o intervenție existentă cu un cuantum unitar separat. Cheltuielile reportate trebuie indicate în planul financiar. Acesta va fi apoi aprobat de Comisia Europeană în contextul unei modificări a planului strategic PAC.

([19]) Regulamentul (UE) 2024/1468 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 mai 2024 de modificare a Regulamentelor (UE) 2021/2115 și (UE) 2021/2116 în ceea ce privește standardele privind bunele condiții agricole și de mediu, schemele pentru climă, mediu și bunăstarea animalelor, modificările planurilor strategice PAC, revizuirea planurilor strategice PAC și derogările de la controale și sancțiuni (JO L, 2024/1468, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1468/oj).

([20]) Sunt vizate următoarele articole: articolele 14-18, articolul 19 alineatul (1) literele (a) și (b) și articolele 20, 23-27, 35, 38, 39 și 39a din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013, articolul 35 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 și articolul 4 din Regulamentul (UE) 2020/2220.

([21]) Conform structurii anexei I la Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2021/2289 al Comisiei din 21 decembrie 2021 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) 2021/2115 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește prezentarea conținutului planurilor strategice PAC și sistemul electronic pentru schimbul securizat de informații, în special punctul 5 literele (d) și (e) (JO L 458, 22.12.2021, p. 463, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/2289/oj).

Cheltuielile legate de angajamentele pentru investiții în infrastructura la scară largă, eligibile în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1305/2013, dar nu și în cadrul planurilor strategice PAC în conformitate cu articolul 73 alineatul (3) primul paragraf litera (f) din Regulamentul (UE) 2021/2115, pot fi incluse în planul strategic PAC, dar numai în scopul reportării. Această excepție este prevăzută la articolul 155 alineatul (4) litera (a) din Regulamentul (UE) 2021/2115. Prin urmare, o astfel de intervenție nu poate fi utilizată pentru angajamente noi în cadrul planului strategic PAC, ci numai pentru a finanța angajamentele restante asumate în cadrul PDR. Acest lucru poate fi realizat fie prin planificarea unei intervenții separate în planul strategic PAC, fie prin planificarea, în cadrul unei intervenții existente, a unei acțiuni/subintervenții care asigură finanțarea investițiilor în infrastructura la scară largă inițiate în cadrul PDR.

În ceea ce privește reportarea cheltuielilor legate de angajamente în contextul LEADER, acest lucru este posibil în temeiul articolului 155 alineatul (4) din Regulamentul (UE) 2021/2115. Cu toate acestea, având în vedere că LEADER se referă la proiecte puse în aplicare de grupuri de acțiune locală în contextul strategiilor de dezvoltare locală aprobate în cadrul programelor de dezvoltare rurală din perioada 2014-2022, care trebuie finalizate până la sfârșitul perioadei de programare, o astfel de reportare ar trebui să fie limitată și legată de circumstanțe specifice justificate în mod corespunzător.

În principiu, articolul 155 alineatul (4) din Regulamentul (UE) 2021/2115 permite reportarea tuturor tipurilor de sprijin LEADER (inclusiv a acțiunilor pregătitoare). În practică, însă, această reportare a angajamentelor vizează în primul rând proiecte cu angajamente juridice în cadrul submăsurii 19.2 din PDR (Sprijin pentru punerea în aplicare a operațiunilor din cadrul strategiei de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității) unde, din motive justificate, anumite proiecte nu pot fi finalizate înainte de sfârșitul anului 2025, în pofida faptului că inițial erau planificate să se încheie la timp. Cu toate acestea, statele membre trebuie să furnizeze, în sistemele lor de gestionare și control ale planurilor strategice PAC, informații cu privire la plățile și controalele acestor proiecte.

În general, statelor membre li se recomandă să limiteze cât mai mult posibil cuantumurile angajamentelor reportate și să adapteze cererile de propuneri la bugetul încă disponibil în cadrul programelor de dezvoltare rurală, în vederea punerii în aplicare a proiectelor înainte de sfârșitul anului 2025. Totuși, pentru a utiliza în mod optim fondurile disponibile și pentru a reduce la minimum riscul neutilizării bugetului FEADR/EURI, sunt acceptabile un anumit nivel de suprarezervare și o eventuală reportare, atât timp cât sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 155 alineatul (4) din Regulamentul (UE) 2021/2115.

3.8. **Dobânda generată de prefinanțare**

În conformitate cu articolul 35 alineatul (4) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013, Comisia trebuie să valideze cuantumul total al prefinanțării în decizia privind verificarea conturilor înainte de închiderea programului de dezvoltare rurală. În acest scop, statele membre sunt rugate să afecteze programului de dezvoltare rurală dobânda generată de prefinanțarea pe care au primit-o și să o deducă din cuantumul cheltuielilor publice indicat în declarația finală de cheltuieli.

4. **TRANSMITEREA DOCUMENTELOR ÎN VEDEREA ÎNCHIDERII**

4.1. **Documentele care trebuie furnizate de statele membre pentru închidere**

Comisia verifică în fiecare an conturile agențiilor de plăți acreditate ([22]). În consecință, închiderea unui program se va baza pe conturile anuale pentru toate exercițiile financiare succesive (2015-2025) și pe deciziile corespunzătoare privind verificarea financiară.

În conformitate cu articolul 7 alineatul (3) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013, conturile anuale ale unei agenții de plăți acreditate trebuie să fie însoțite de o declarație de gestiune semnată de persoana responsabilă din cadrul agenției de plăți acreditate. În conformitate cu articolul 9 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 coroborat cu articolul 5 alineatul (3) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014, organismul de certificare trebuie să emită un aviz cu privire la integralitatea, exactitatea și veridicitatea conturilor anuale ale agenției de plăți, la buna funcționare a sistemului de control intern al agenției de plăți și la legalitatea și regularitatea cheltuielilor a căror rambursare a fost solicitată Comisiei. Organismul de certificare trebuie să își întemeieze avizul pe principiile și metodele de audit prevăzute la articolele 6 și 7 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014. Avizul trebuie să fie susținut de un raport care să includă aspectele menționate la articolul 5 alineatul (4) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014. Detaliile privind conținutul conturilor anuale ale agenției de plăți sunt prevăzute la articolul 29 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014.

([22]) Articolul 51 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.

Comisia va preciza informațiile care trebuie transmise de statele membre în ceea ce privește închiderea perioadei de programare FEADR 2014-2022 (verificarea ultimelor conturi anuale) și va elabora orientări specifice adresate organismelor de certificare ale statelor membre cu privire la auditul de certificare și la activitățile de raportare care trebuie realizate pentru închiderea perioadei de programare 2014-2022 a FEADR ([23]).

În conformitate cu articolul 37 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013, închiderea unui program se poate face numai după primirea ultimului raport intermediar anual referitor la punerea în aplicare (și anume, raportul anual privind punerea în aplicare).

4.2. **Termenul-limită pentru transmiterea documentelor în vederea închiderii**

Termenul-limită pentru transmiterea ultimului raport anual de punere în aplicare este **30 iunie 2026** [articolul 75 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013].

Documentele necesare pentru verificarea conturilor referitoare la exercițiul financiar 2025 trebuie trimise Comisiei până la 15 februarie 2026 ([24]). Fiecare exercițiu financiar acoperă cheltuielile efectuate de agențiile de plăți de la 16 octombrie (n-1) până la 15 octombrie (n). În plus, pentru ultimul an de execuție (de la 16 octombrie 2024 până la 31 decembrie 2025), statele membre trebuie să prezinte Comisiei conturile care acoperă cheltuielile efectuate până la 31 decembrie 2025, în termen de cel mult șase luni de la data finală de eligibilitate, și anume până la 30 iunie 2026 ([25]).

În cazul în care statul membru nu a transmis Comisiei documentele menționate mai sus până la 30 iunie 2026, soldul se dezangajează automat ([26]).

4.3. **Modificarea documentelor după termenul-limită pentru transmitere**

În general, statelor membre nu li se va permite să modifice niciunul dintre documentele enumerate la punctul 4.2 după termenul-limită de transmitere, în afară de cazul în care Comisia solicită acest lucru ca urmare a clarificărilor din cursul procesului de reconciliere, excepție făcând corectarea erorilor materiale.

La cererea Comisiei sau la inițiativa statului membru, informații suplimentare privind lichidarea conturilor pot fi trimise Comisiei în termenele stabilite de aceasta, luând în considerare sarcina de lucru necesară pentru a furniza aceste informații. În lipsa unor astfel de informații, Comisia poate verifica și închide conturile pe baza informațiilor de care dispune ([27]).

În cazuri justificate în mod corespunzător, Comisia poate accepta o solicitare de transmitere cu întârziere a informațiilor, dacă cererea îi este adresată înaintea termenului de transmitere ([28]).

4.4. **Disponibilitatea documentelor** ([29])

Documentele justificative referitoare la cheltuielile finanțate și la veniturile alocate care trebuie colectate de FEADR (inclusiv EURI) trebuie ținute la dispoziția Comisiei timp de cel puțin trei ani după anul în care agenția de plăți a efectuat plata finală.

În cazul unor nereguli sau neglijențe, documentele justificative trebuie ținute la dispoziția Comisiei timp de cel puțin trei ani după anul în care sumele sunt recuperate integral de la beneficiar și sunt creditate către FEADR (inclusiv EURI) sau în care consecințele financiare ale nerecuperării sunt stabilite în conformitate cu articolul 54 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.

În cazul procedurii de verificare a conformității prevăzute la articolul 52 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013, documentele justificative, cu excepția cazurilor de nereguli, trebuie păstrate timp de cel puțin un an după anul în care s-a încheiat procedura cu sau fără corecție financiară sau, dacă o decizie privind conformitatea face obiectul unei proceduri judiciare la Curtea de Justiție, timp de cel puțin un an după anul în care se încheie respectiva procedură.

([23]) Orientări pentru auditul de certificare al conturilor FEGA/FEADR – Cerințe de raportare și avize emise de organismul de certificare.
([24]) Articolul 30 alineatul (2) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014.
([25]) Articolul 37 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.
([26]) Articolul 37 alineatul (3) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.
([27]) Articolul 30 alineatul (3) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014.
([28]) Articolul 30 alineatul (4) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014.
([29]) Articolul 32 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014.

Documentele justificative pot fi păstrate pe suport de hârtie, în format electronic sau în ambele formate.

Documentele pot fi păstrate doar în format electronic numai dacă legislația națională a statului membru în cauză permite utilizarea documentelor electronice ca dovadă a tranzacțiilor subiacente în procedurile judiciare naționale.

Dacă documentele sunt păstrate doar în format electronic, sistemul utilizat în acest scop trebuie să fie conform cu secțiunea 3 punctul B din anexa I la Regulamentul delegat (UE) 2022/127.

5. ÎNCHIDEREA PROGRAMELOR

5.1. Verificarea conturilor

Ultima decizie privind verificarea conturilor care precedă închiderea unui program de dezvoltare rurală se va baza pe aceeași documentație [articolul 29 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014] ca orice altă decizie anuală de verificare a conturilor anterioară, dar va avea un calendar diferit și va viza cinci „trimestre” în loc de patru.

Ultima decizie de verificare a conturilor care precedă închiderea va stabili cuantumurile cheltuielilor efectuate în statul membru în perioada 16 octombrie 2024-31 decembrie 2025, care vor fi imputabile FEADR pe baza conturilor menționate la articolul 29 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 908/2014. Ultima decizie de verificare a conturilor va determina, de asemenea, cheltuielile eligibile pentru instrumentele financiare menționate la articolul 42 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 și eventualele reduceri și suspendări în temeiul articolelor 41 și 42 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.

Ca urmare a deciziei privind verificarea conturilor, suma care trebuie recuperată de la statul membru sau plătită acestuia va fi stabilită prin deducerea plăților intermediare pentru perioada 16 octombrie 2024-31 decembrie 2025 din cheltuielile recunoscute ca fiind imputabile fondului pentru aceeași perioadă. Cu toate acestea, atunci când prefinanțarea și plățile intermediare ating nivelul de 95 % din totalul contribuției FEADR și EURI (a se vedea punctul 2.3 din prezentele orientări), Comisia va proceda la validarea prefinanțării cu fiecare declarație de cheltuieli ulterioară. În acest caz, suma care trebuie recuperată sau plătită se va stabili prin scăderea plăților intermediare pentru perioada 16 octombrie 2024-31 decembrie 2025 și a cuantumului validat al prefinanțării pentru perioada respectivă din cheltuielile recunoscute ca fiind imputabile fondului pentru aceeași perioadă.

Comisia va comunica statului membru rezultatele examinării conturilor, împreună cu eventualele modificări pe care le propune, în termen de trei luni de la primirea conturilor finale.

În cazul în care, din motive imputabile statului membru, Comisia nu este în măsură să valideze conturile în termen de patru luni de la primirea acestora, Comisia va notifica statului membru anchetele suplimentare pe care intenționează să le întreprindă.

5.2. Calcularea soldului la închidere

În decizia privind verificarea conturilor menționată la punctul 5.1 din prezentele orientări, Comisia va calcula și va include, de asemenea, soldul care trebuie plătit sau recuperat la închiderea unui program de dezvoltare rurală. Cu toate acestea, ar trebui remarcat faptul că, în cazul în care există conturi anuale pentru exercițiile financiare anterioare care nu sunt încă verificate după decizia privind verificarea pentru ultimul an de execuție, programul nu poate fi închis, iar soldul nu poate fi plătit.

Toate ordinele de recuperare pendinte emise de Comisie vor fi compensate din plata soldului final.

Dacă un stat membru a efectuat ajustări financiare în urma controalelor sale și a recuperat sumele corespunzătoare, acesta trebuie să realoce sumele respective programului în cauză. În conformitate cu articolul 56 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013, cuantumurile finanțării din partea Uniunii în cadrul FEADR care sunt anulate și cuantumurile recuperate, precum și dobânda aferentă se realocă programului în cauză. Prin urmare, sumele recuperate în urma neregulilor legate de perioada de programare 2014-2022 nu pot fi utilizate pentru finanțarea operațiunilor din cadrul planului strategic PAC și nici nu pot fi realocate operațiunilor/proiectelor care au făcut obiectul unei ajustări financiare ([30]). La închiderea unui program de dezvoltare rurală, sumele pe care statele membre nu le-au reutilizat trebuie returnate la bugetul Uniunii și, prin urmare, vor fi deduse din sold.

([30]) Articolul 56 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.

La închiderea unui program de dezvoltare rurală, Comisia va ține seama, de asemenea, de ultimul raport anual privind progresele înregistrate în punerea în aplicare a unui program de dezvoltare rurală menționat la articolul 75 din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013. Comisia va informa statele membre în termen de cinci luni cu privire la rezultatele examinării acestui raport ([31]).

Comisia va lua în considerare în soldul de închidere eventualele plăți restante reduse sau suspendate în temeiul articolelor 41 și 42 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013, prin reducerea plății finale cu aceste sume reprezentând reduceri și suspendări.

Comisia va informa în scris statul membru cu privire la propunerea sa privind plata sau recuperarea soldului.

Un exemplu de calcul al soldului final este prezentat în tabelul 1 din prezentele orientări.

5.3. **Reduceri datorate nerespectării termenului de plată la închiderea programului**

Verificarea respectării ultimului termen de plată pentru plățile către beneficiarii din cadrul PDR care precedă închiderea unui program de dezvoltare rurală se va baza pe aceleași dispoziții [articolul 75 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 și articolul 5a din Regulamentul delegat (UE) nr. 907/2014] ca fiecare exercițiu anual de verificare a respectării termenului de plată, dar va avea un calendar diferit, în mod similar cu ultima decizie privind verificarea conturilor.

Calculul pragului de 5 % menționat la articolul 5a alineatul (2) din Regulamentul delegat (UE) 907/2014 pentru ultimul an de punere în aplicare nu se va modifica, adică perioada rezervei va lua în considerare următoarele trimestre: T3 2024 – T2 2025 T3 și T4 2025 vor fi tratate ca trimestre în care plățile au fost întârziate și nu vor modifica rezerva.

Ultimul calcul al reducerilor aplicate pentru depășirea termenelor de plată pentru un anumit program se va baza pe 5 în loc de 4 trimestre, adică va fi luat în considerare T4 2025.

5.4. **Plata soldului**

Comisia va plăti soldul, în funcție de disponibilitatea resurselor, în termen de cel mult șase luni de la primirea ultimelor conturi anuale și a raportului anual privind progresele înregistrate și după validarea tuturor conturilor anuale. ([32]). Această plată a soldului final nu aduce atingere deciziilor privind conformitatea ulterioare închiderii unui program.

5.5. **Dezangajări**

Partea de angajamente bugetare rămasă deschisă la ultima dată de eligibilitate a cheltuielilor (31 decembrie 2025) pentru care statul membru nu a făcut o declarație de cheltuieli până la 30 iunie 2026 va fi dezangajată automat de către Comisie ([33]).

După plata soldului, Comisia va dezangaja orice angajamente deschise restante în termen de șase luni de la închidere ([34]).

În conformitate cu articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul (UE, Euratom) 2018/1046 al Parlamentului European și al Consiliului (regulamentul financiar) ([35]), creditele dezangajate se pot reconstitui în cazul unei erori vădite imputabile doar Comisiei.

([31]) Articolul 50 alineatul (7) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013.
([32]) Articolul 37 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.
([33]) Articolul 38 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.
([34]) Articolul 37 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.
([35]) Regulamentul (UE, Euratom) 2018/1046 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iulie 2018 privind normele financiare aplicabile bugetului general al Uniunii, de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1296/2013, (UE) nr. 1301/2013, (UE) nr. 1303/2013, (UE) nr. 1304/2013, (UE) nr. 1309/2013, (UE) nr. 1316/2013, (UE) nr. 223/2014, (UE) nr. 283/2014 și a Deciziei nr. 541/2014/UE și de abrogare a Regulamentului (UE, Euratom) nr. 966/2012. Acest regulament a fost abrogat prin Regulamentul (UE) 2024/2509. Cu toate acestea, în temeiul articolului 277 alineatul (4), Regulamentul (UE, Euratom) 2018/1046 abrogat continuă să se aplice angajamentelor juridice asumate înainte de intrarea în vigoare a Regulamentului (UE, Euratom) 2024/2509. În conformitate cu articolul 76 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 în ceea ce privește angajamentele juridice din cadrul programelor de dezvoltare rurală, Regulamentul (UE, Euratom) 2018/1046 se aplică în continuare.

6. **RESPONSABILITĂȚI DUPĂ ÎNCHIDERE**

6.1. **Urmărirea plăților necuvenite detectate după transmiterea documentelor pentru închidere**

Responsabilitatea recuperării plăților necuvenite nu încetează la închiderea unui program de dezvoltare rurală, ci statele membre trebuie să urmărească recuperarea oricăror plăți necuvenite detectate după închiderea programelor în cazul în care fondurile Uniunii au fost plătite beneficiarilor, în conformitate cu articolul 59 alineatul (1) litera (e) din Regulamentul (UE) 2021/2116 ([36]).

Sumele în cauză trebuie raportate Comisiei în conformitate cu anexele II și III la Regulamentul (UE) nr. 908/2014 și cu tabelul „50/50", în sensul articolului 54 alineatul (2) primul și al doilea paragraf și al articolului 54 alineatul (3) al doilea paragraf din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.

Articolul 54 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 se aplică procedurilor de recuperare în curs și procedurilor de recuperare care urmează să fie inițiate în ceea ce privește sumele plătite în mod necuvenit care provin din perioada de programare 2014-2022 a FEADR.

Un stat membru poate decide să suspende procedura de recuperare în cazurile în care costurile suportate sunt mai mari decât suma care trebuie recuperată, astfel cum se specifică la articolul 54 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul 1306/2013 sau în cazul în care recuperarea se dovedește imposibilă din cauza insolvenței, înregistrată și recunoscută prin dreptul intern, a debitorului sau a persoanei juridic responsabile pentru neregulă, astfel cum se specifică la articolul 54 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul 1306/2013.

Sumele care urmează să fie imputate statelor membre în legătură cu cazurile de nereguli restante care vor intra sub incidența regulii 50/50 ([37]) după decizia de închidere vor trebui rambursate anual la bugetul Uniunii.

6.2. **Verificarea conformității după închidere**

Închiderea unui program de dezvoltare rurală nu constituie o antepronunțare a eventualelor decizii ulterioare privind verificarea conformității, care ar putea include sume imputabile statului membru în urma auditurilor efectuate de Comisie.

6.3. **Evaluarea cadrului de performanță la închidere**

Evaluarea îndeplinirii obiectivului final al cadrului de performanță al PDR va avea loc în 2026, pe baza raportului anual final de punere în aplicare. În cadrul acestei evaluări, Comisia stabilește gradul de realizare a obiectivelor finale și identifică eventualele deficiențe grave în atingerea acestora.

Neîndeplinirea gravă a unei priorități a cadrului de performanță înseamnă că rata de realizare a unuia sau mai multor obiective (în cazul în care există mai mult de două obiective pentru fiecare prioritate) este sub un anumit procent, astfel cum este definit la articolul 6 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 215/2014 al Comisiei. În plus, constatarea neîndeplinirii grave a unei priorități depinde de îndeplinirea unei serii de condiții cumulative astfel cum se prevede la articolul 22 alineatul (7) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013. Înainte de a putea constata o neîndeplinire gravă a unei priorități, Comisia trebuie să stabilească faptul că situația se datorează unei deficiențe în punerea în aplicare și să comunice acest lucru autorității de management, căreia trebuie să i se ofere posibilitatea de a lua măsuri corective.

Comisia poate aplica o corecție financiară pentru o neîndeplinire gravă constatată a unei priorități a cadrului de performanță, dar nu este obligată să facă acest lucru.

Comisia nu va aplica corecții financiare atunci când prioritatea cadrului de performanță nu este îndeplinită din cauza impactului socioeconomic sau a factorilor de mediu, a unor schimbări semnificative de ordin economic sau ambiental survenite în statul membru în cauză sau din motive de forță majoră care afectează grav implementarea respectivelor priorități ([38]).

([36]) Anterior, articolul 58 alineatul (1) litera (e) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.
([37]) Articolul 54 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013.
([38]) Articolul 22 alineatul (7) din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013.

TABELUL 1: Exemplu de calcul al soldului final

Calculul soldului final pentru un PDR
I – **Verificarea respectării planului financiar per măsură:**
a) Totalul cheltuielilor declarate în declarațiile anuale pentru perioada de programare 2014-2022
b) Ajustări
c) Minus plafonarea totală la nivel de măsură
II – **Deducerea sumelor deja plătite către PDR:**
a) Prefinanțare plătită
b) Plăți intermediare
= Soldul final datorat
- Suspendări/întreruperi
= SOLD FINAL de plătit sau de recuperat